

Zespół

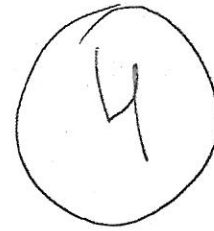
ds. Wprowadzenia

Mediacji w Polsce

<i>Opis systemu norweskiego</i>	2
<i>Wystąpienie Ministra Sprawiedliwości Grete Faremo</i>	2
<i>Przepisy</i>	3
<i>Opis systemu norweskiego</i>	7
<i>Rozwiązywanie konfliktów zostawmy samym zainteresowanym</i>	9
<i>Prokurator Generalny Georg Fredrik Rieber-Mohn</i>	10
<i>Ustawa z dnia 15 marca 1991»r. o komunalnych komisjach do spraw mediacji</i>	12

ALTERNATYWA DLA POSTĘPOWANIA SĄDOWEGO

Opis systemu norweskiego

Miejskie Komisje Mediacyjne

Kilka faktów.

Każdy Zarząd Miasta powinien mieć Miejską Komisję Mediacyjną.

- Zarządy miast mogą współdziałać ze sobą i mieć wspólną Komisję mediacyjną
- Komisje będą przyjmować przypadki, które zostały odnotowane przez policję.
- Komisje mediacyjne powinny przyjmować takie przypadki, w których sprawca i ofiara są znani.
- Udział w mediacji musi być DOBROWOLNY.
- Mediatorów obowiązuje zachowanie tajemnicy.
- Rezultatem mediacji, która kończy się powodzeniem jest fakt, że sprawca nie zostaje odnotowany w kartotekach skazanych i aresztowanych.

Szansa na zmianę kierunku

Wystąpienie Ministra Sprawiedliwości Grete Faremo

Pragnę wykorzystać tę okazję, ażeby życzyć powodzenia wszystkim tym, którzy czynnie uczestniczą we wprowadzaniu w życie Ustawy o komisjach Mediacyjnych. Jestem głęboko przekonana, że będzie to wspaniałą alternatywą dla tradycyjnych sposobów reagowania na przestępstwo. Idea ta ma szerokie oparcie zarówno polityczne jak i profesjonalne, a rząd udostępnił znaczną sumę dla zabezpieczenia sukcesu tego przedsięwzięcia. My ze swej strony zrobimy wszystko, aby ono zostało zrealizowane.

Mediacja może stać się decydującym czynnikiem wyprowadzenia młodego sprawcy z drogi przestępstwa. W czasie przebiegu procesu mediacji, a następnie dzięki ustaleniom zawartej ugody, sprawca ma szansę bezpośredniego zadośćuczynienia za swój czyn, a także jest nadzieja, że będzie poddany pozytywnym wpływom i wychowawczemu oddziaływaniu.

Ci, którzy doświadczyli na sobie rabunku lub zostali w inny sposób pokrzywdzeni, mogą zobaczyć jaką konkretna osoba kryje się za tym czynem. Negatywne działania i złe uczucia mogą być przekształcone w coś pozytywnego. Mediacja bowiem jest rozwiązaniem konstruktywnym i oznacza coś bardzo konkretnego w naszych wysiłkach zapobiegania przestępczości.

Już w 1994 r. Komisje Mediacyjne będą działały w całym kraju. (w Norwegii do p. tłumacza). Utrzymująca się przez lata osiemdziesiąte pionierska atmosfera, która towarzyszyła pierwszym dniom powstawania Komisji, kontynuowana jest do dziś. Ludzie prowadzący mediacje zapewniają, że niczego nie utracili z nastroju wprowadzania mediacji, choć obecnie ta idea rozpowszechniła się w całym kraju. Zapewniają również, że i nadal nie brakuje pomysłów nowatorskich i są pewni, że ich oddanie dla tej idei nie poszło na marne.

Realizacja tego systemu w praktyce staje się obecnie najważniejszym krokiem. Na poziomie władz lokalnych powinny być teraz rozpowszechniane właściwe procedury i atmosfera współdziałania.

Z przyjemnością dowiedziałam się, że Generalny Prokurator wypowiedział się pozytywnie o mediacji. Ministerstwo Sprawiedliwości przyjęło zaś na siebie odpowiedzialność za należyte przeszkolenie mediatorów zanim wezmą oni na siebie tak ważne zadanie, jakim jest prowadzenie rozmów mediacyjnych między stronami.

Jestem przekonana, że lokalne społeczności zapewnią istnienia dobrze działających i użytecznych komisji mediacyjnych przy każdym zarządzie miejskim.

Życzę powodzenia
Podpisane Grete Faremo
Miejskie Komisje Mediacyjne

Przepisy

Zawarowane przez Królewskie Rozporządzenie z 13 sierpnia 1992 r., zgodnie z Ustawą z §15 marca 1991 r. nr 3 - o Miejskich Komisjach Mediacyjnych §3.

Przedstawione przez Ministerstwo Sprawiedliwości i Policję

I Organizacja Komisji Mediacyjnych

§ 1 Zadania i cele

Celem Miejskich Komisji Mediacyjnych jest mediacja w przypadkach konfliktów powstających w rezultacie spowodowania szkody, straty lub naruszenia praw osoby trzeciej przez jedną lub więcej osób. Mediacja ma być alternatywą zwykłego postępowania kryminalnego oraz może służyć do rozwiązywania innych konfliktów. Sprawa ma być załatwiona przez obie strony konfliktu pracujące aktywnie nad znalezieniem rozwiązania, w którym bierze się pod rozwagę zarówno sytuację sprawcy jak i ofiary.

Komisja Mediacyjna, z racji swojego istnienia i działania, ma udział w zapobieganiu przestępstwom poprzez umożliwienie społeczności rozwiązywania problemów lżejszych wykroczeń i innych konfliktów.

§ 2 Organizacja

Zgodnie z Ustawą o Miejskich Komisjach Mediacyjnych §2, obowiązek utworzenia Komisji Mediacyjnych i zarządzania nimi ma Zarząd Miasta. Dwa lub więcej Zarządów Miejskich należących do jednego okręgu mogą wspólnie utworzyć jedną Komisję. W takich przypadkach jeden z zarządów ustanawiany jest gospodarzem. Jeden Zarząd Miejski może powołać na swoim terenie więcej niż jedną Komisję.

Ministerstwo Sprawiedliwości i funkcjonariusz (wyższy urzędnik, inspektor) Naczelnej Administracji Zarządów Miejskich mogą wspólnie wydać instrukcje dotyczące rozmieszczenia Komisji.

Komisja Mediacyjna ma być niezależnym ciałem w Zarządzie Miejskim, może też być zorganizowana w inny dogodny sposób w ramach zakresu Ustawy, intencji Ustawy i omawianych tu przepisów.

§ 3 Działanie

Koszty poniesione w wyniku działania Komisji Mediacyjnych ma pokrywać Ministerstwo Sprawiedliwości, stosownie do instrukcji oraz w porozumieniu z Ministerstwem i Zarządem Miejskim.

Funkcjonariusz Naczelnej Administracji Zarządów Miejskich jest odpowiedzialny za podział subwencji (dotacji) zgodny z zarządzeniami z Ministerstwa.

§ 4 Zarządzenia, nadzór i poradnictwo

Komisja Mediacyjna jest suwerenna i nie może być instruowana odnośnie prowadzenia poszczególnych spraw. Ministerstwo Sprawiedliwości może wydać instrukcje dotyczące procedury praktycznej realizacji.

Funkcjonariusz Naczelnej Administracji Zarządów Miejskich ma obowiązek upewnienia się, że Komisja Mediacyjna funkcjonuje według stosownych ustaw i przepisów.

Ministerstwo Sprawiedliwości, jako zwierzchnictwo, jest odpowiedzialne za profesjonalny nadzór i szkolenie. Ażeby wspomóc te szkolenia można utworzyć stosowne ośrodki. Funkcjonariusz Naczelnej Administracji Zarządów Miejskich ma pomagać w zarządzaniu ośrodkami szkoleniowymi.

§ 5 Koordynator Komisji Mediacyjnej

Komisja Mediacyjna wyznacza lub wybiera administratora działań Komisji. W przypadku Komisji utworzonej przez kilka Zarządów Miejskich obowiązek ten spoczywa na zarządzie ustanowionym gospodarzem. Zarząd Miejski określa wynagrodzenie koordynatora według zwykłych taryfikatorów miejskich i w granicach limitów budżetowych ustalonych przez Ministerstwo i Funkcjonariusza Naczelnej Administracji. Określenie zakresu obowiązków koordynatora należy do Ministerstwa Sprawiedliwości.

§ 6 Dobór mediatorów

Każdy Zarząd Miejski ma mieć do dyspozycji grupę mediatorów. Mediatorzy muszą być szczególnie zainteresowani wyznaczonym zadaniem oraz muszą zostać uznani za osoby odpowiednie do pełnienia tej roli. O liczbie potrzebnych mediatorów decyduje koordynator. Co drugi rok będą się odbywały mianowania dla połowy mediatorów.

...Mianowania powinny odbywać się w tych samych latach, w których odbywają się wybory do Zarządu Miejskiego. W razie potrzeby liczba mediatorów może być uzupełniana w innym czasie.

Wolne miejsca mają być zwyczajnie podawane do publicznej wiadomości, a chętni powinni składać pisemne zgłoszenia do koordynatora Komisji. Koordynator przygotowuje wówczas listę kandydatów i może zarekomendować tych, których uważa za najbardziej odpowiednich.

Wyboru na stanowiska mediatorów dokonuje, na podstawie głosowania większościowego, komitet składający się z przedstawicieli Rady Miejskiej i policji oraz z koordynatora Komisji.

Mediatorzy mają otrzymywać wynagrodzenie za pracę oraz zwrot poniesionych kosztów, zgodnie z taryfikatorem ustalonym przez Ministerstwo.

II Procedury

§ 7 Rodzaje zgłoszeń

Komisja Mediacyjna przyjmuje:

- 1) sprawy kryminalne skierowane przez Prokuraturę
- 2) inne odpowiednie sprawy (zob. §1) włączając drobne wykroczenia. Zgłoszenia mogą dokonać zainteresowane strony (rodzic lub opiekun) lub urzędowe gremia (zob. §8).

Żadna ze stron nie wnosi opłat.

§ 8 Zgoda stron

Wstępnym warunkiem mediacji jest zgoda obu zainteresowanych stron. W przypadku, gdy jedna ze stron jest w wieku poniżej 18 lat, wymagana jest również zgoda rodzica lub opiekuna. Jeżeli koordynator lub mediator oceni to jako roztropne, można obyć się bez zgody rodzica lub opiekuna w sprawach cywilnych, jeżeli nieletni jest w stanie wyrazić swoją zgodę przy warunkach podanych w Ustawie o Opiekuństwie.

W sprawach skierowanych przez Prokuraturę lub inne ciało urzędowe, wymagane jest uzyskanie zgody przed skierowaniem. Koordynator Komisji Mediacyjnej lub mediator mogą pomagać w uzyskaniu koniecznej zgody.

§ 9 Która Komisja Mediacyjna jest odpowiedzialna?

Prokuratura decyduje o tym, do której Komisji Mediacyjnej sprawa zostanie skierowana. Komisja Mediacyjna w porozumieniu z Prokuraturą może, w pewnych okolicznościach, przekazać sprawę innej Komisji.

Sprawy cywilne będą zwykle rozpatrywane w Zarządzie Miasta, na którego terenie sprawca mieszka. Jeżeli w danej sprawie jest więcej niż jeden obwiniony, wówczas obowiązek powinna wziąć na siebie Komisja w Zarządzie, na którego terenie mieszka większość spośród sprawców.

W innych przypadkach Komisje same zadecydują, która z nich jest najwłaściwsza. Jeżeli Komisje nie mogą dojść do porozumienia, wówczas decyduje Funkcjonariusz Naczelnej Administracji.

§ 10 Sprawy skierowane przez prokuraturę

Kiedy sprawa zostanie skierowana do mediacji, Komisja powinna podjąć pracę nad nią tak szybko jak to jest możliwe. W normalnych warunkach mediacja powinna rozpocząć się w ciągu dwóch tygodni od skierowania sprawy. Jeżeli mediacja nie jest w toku lub jeżeli ugoda nie zostaje osiągnięta, sprawa powinna wrócić do tego, kto ją skierował najpóźniej w ciągu trzech miesięcy. W takim przypadku Komisja musi wyjaśnić dlaczego mediacja nie została zakończona oraz powiadomić o tym strony.

Jeżeli okaże się konieczne odłożenie mediacji, wówczas o spodziewanym opóźnieniu należy powiadomić władze policyjne.

§ 11 Sprawy skierowane przez same strony (sprawy cywilne)

W sprawach wniesionych przed Komisję przez jedną ze stron (lub obydwie) lub przez ciało urzędowe inne niż Prokuratura (sprawy cywilne), koordynator Komisji Mediacyjnej decyduje czy mediacja jest odpowiednią formą załatwienia sprawy (zob. §7).

Komisja Mediacyjna może uznać za właściwe zajęcie się tylko częścią danego konfliktu. W przypadku, gdy szkodę spowodowała więcej niż jedna osoba, dla każdego ze sprawców może być wszczęta osobna, rozstrzygana w innym czasie sprawa.

Praca nad sprawą powinna być rozpoczęta możliwie szybko.

§ 12 Przygotowanie do mediacji

Koordinator wyznacza mediatora do każdej sprawy. Jeśli zostanie to uznane za korzystne, mogą zostać wyznaczeni do pomocy dodatkowi mediatorzy.

Po dokonaniu rejestracji i innych przygotowawczych procedur o charakterze administracyjnym, odpowiedzialność za prowadzenie sprawy przejmuje mediator. Powinien on możliwie najszybciej skontaktować się ze stronami, żeby ustalić termin spotkania i rozpocząć mediację, a tam gdzie jest to konieczne uzyskać zgodę (zob. §8).

Strony muszą zostać poinformowane o celu i konsekwencjach mediacji i, o ile jest taka potrzeba, dostać czas na rozważenie czy wyrazić zgodę na mediację.

Jeżeli jedna ze stron nie ukończyła jeszcze 18 lat, wówczas rodzic lub opiekun ma zostać pouczony o swoim prawie do uczestnictwa i poinformowany o czasie i miejscu mediacji. Zasada ta nie obowiązuje w sprawach cywilnych, w których zgoda rodzica lub opiekuna nie jest uważana za konieczną (zob. §8). Jeżeli rodzic lub opiekun powiadomiony o spotkaniu nie może być na nim obecny, spotkanie powinno być odłożone i możliwie szybko należy ustalić nowy jego termin.

§ 13 Mediacja

Mediacja nie może toczyć się w miejscu zamieszkania którejś ze stron ani w innej należącej do nich posiadłości. Poza tym nie ma ograniczeń co do lokalizacji.

Strony mają próbować same osiągnąć rozwiązanie sporu. Rolą mediatora jest pomoc polegająca na sugerowaniu możliwych rozwiązań i zatwierdzeniu ugody.

Strony mogą porozumieć się co do odszkodowania w pieniądzu lub w naturze, jakkolwiek sprawa może zostać zakończona bez zawarcia finansowej transakcji w jakiejkolwiek formie.

§ 14 Natura ugody

W sprawach skierowanych przez Prokuraturę powstająca ugoda musi być sporządzona na piśmie i podpisana przez obydwie strony i mediatora. Podobne postępowanie jest zalecane w sprawach cywilnych, w których zostanie to uznane za celowe.

Ugoda oparta na płatnościach jakie mają być dokonane musi określać ich wysokość i ostateczny termin zapłaty. Ponadto należy określić czy taka ugoda jest rozwiązaniem częściowym czy całkowitym.

Rodzic lub opiekun strony niepełnoletniej musi wyrazić zgodę na zawarcie ugody. Zgoda będzie zwykle sporządzana na piśmie. W sprawach cywilnych można się obyć bez zgody, jeżeli nie jest ona uznana za konieczną w myśl warunków określonych w Ustawie o Opiekuństwie.

§ 15 Zatwierdzenie i odwołanie

W sprawach skierowanych przez Prokuraturę: Mediatorowi nie wolno zatwierdzić ugody, która nadmiernie faworyzuje jedną ze stron. O ile nie zachodzi taki przypadek, mediacja kończy się pisemnym zatwierdzeniem ugody przez mediatora. W przypadku, gdy sprawą zajmował się więcej niż jeden mediator oraz kiedy uważa się to za wskazane, każdy z mediatorów może wyrazić zgodę na tę część ugody, nad którą pracował. W pozostałych przypadkach ugody zatwierdza główny mediator.

W sprawach cywilnych: Powyższe zasady stosują się również do spraw cywilnych z tym wyjątkiem, że nie jest wymagane pisemne zatwierdzenie. Stronom musi być wiadome, że wyżej wymienione zatwierdzenie nie ma skutków sądowych.

W sprawach skierowanych przez Prokuraturę: Każda ze stron może później wycofać się z ugody jeżeli w ciągu tygodnia od zatwierdzenia ugody przez mediatora informuje Komisję Mediacyjną o takim zamiarze. Takie wycofanie się nie jest możliwe jeżeli warunki ugody zostały już spełnione.

W sprawach cywilnych strony powinny być zachęcane do wyrażenia zgody na podobne prawo do wycofania się z ugody.

Obie strony muszą być poinformowane na piśmie o prawie do wycofania się z ugody i o skutkach zaistnienia naruszenia ugody.

III Przepisy dotyczące kierowania przez Prokuraturę do mediacji przestępstw kryminalnych**§ 16 Poinformowanie o ugodzie**

Po wygaśnięciu terminu, do którego możliwe jest odwołanie ugody (zob. §15), Komisja Mediacyjna musi zrelacjonować stan sprawy instytucji, która sprawę skierowała do mediacji. Chodzi tu o wysłanie dokumentów sprawy i kopii zawartej ugody.

Komisja Mediacyjna musi przechowywać jeden egzemplarz ugody.

§ 17 Poinformowanie o wypełnieniu warunków ugody

Oczekuje się, że obie strony poinformują Komisję Mediacyjną o wypełnieniu warunków ugody. Jeżeli po upływie rozsądnego terminu Komisja nie otrzymuje żadnej informacji, wówczas koordynator musi podjąć inicjatywę uzyskania relacji od obu stron.

Koordynator ma obowiązek zreferować bezzwłocznie sprawę instytucji, która skierowała ją do mediacji.

§ 18 Poinformowanie o naruszeniu ugody

Oczekuje się, że obie strony poinformują Komisję w przypadku naruszenia warunków ugody. Kiedy uczyni to jedna ze stron Koordynator musi podjąć starania o uzyskanie wyjaśnień drugiej strony.

Jeżeli strony nie wyrażają zgody na skorygowane rozwiązanie i nie udaje się wznowić mediacji lub nie kończy się ona pomyślnie, o naruszeniu umowy należy zawiadomić instytucję, która skierowała sprawę do mediacji. Raport powinien zawierać opis naruszenia ugody, inne stosowne informacje oraz poglądy obu stron dotyczące konsekwencji naruszenia ugody.

§ 19 Wznowiona mediacja

Mediacja może być wznowiona jeżeli:

- ugodą okaże się trudna do zrealizowania;
- zmienione okoliczności sprawiają, że ugodą traci sens; lub jeżeli
- ugodą została naruszona z innych przyczyn.

Jeżeli Prokuratura została powiadomiona o naruszeniu ugody (zob. §18), wówczas należy wysłać nowy raport informujący o wynikach wznowionej mediacji.

IV Inne przepisy**§ 20 Odwołanie**

Nie ma prawa odwołania się do innych ciał administracyjnych lub sądowych od decyzji podjętych przez Komisję Mediacyjną.

§ 21 Przechowywanie w aktach

Wszystkie dokumenty, które nie są zwracane do instytucji kierującej sprawę do mediacji oraz kopie ugody itp. mają być złożone do akt i przechowywane przez okres co najmniej 10 lat.

§ 22 Tłumacz

Zgodnie z zasadami ustalonymi przez Ministerstwo Sprawiedliwości, obie strony mają prawo do korzystania z pomocy tłumacza. Usługa ta ma być zapewniona zainteresowanym stronom za darmo.

§ 23 Zwrot kosztów poniesionych przez strony w związku z mediacją

Wydział może określić reguły dotyczące zwrotu kosztów poniesionych przez obie strony w związku z mediacją.

V Nadanie mocy

Przepisy te obowiązują od 1 września 1992 r.

Miejskie Komisje Mediacyjne

Alternatywa postępowania sądowego

Opis systemu norweskiego

Materiał przygotowany przez Królewskie Norweskie Ministerstwo Sprawiedliwości i Policji (1992r.)

Komisje Mediacyjne - w całym kraju

Tej jesieni (1992r.) zapoczątkowano proces, dzięki któremu Komisje Mediacyjne staną się stałym elementem każdej lokalnej społeczności. Mediacja prowadzona przez Miejskie Komisje Mediacyjne jest alternatywą dla tradycyjnego postępowania kryminalnego w przypadkach mniej poważnych przestępstw. Mediacja może być również stosowana do rozwiązywania innego rodzaju konfliktów, jakie mogą powstać w danej społeczności, jak np. wandalizm.

Miejska Komisja Mediacyjna składa się z szefa administracyjnego - koordynatora i wytypowanych członków mediatorów. Do każdego zadania Komisja wyznacza jednego lub więcej mediatorów spośród członków lokalnej społeczności. Zarząd Miasta jest administracyjnie odpowiedzialny za Komisje Mediacyjne, a kosztami ich działania obciąża się administrację centralną. Do połowy roku 1994 Komisje Mediacyjne będą działały w całym kraju.

Krótki rys historyczny

Komisje Mediacyjne powstały w wyniku debat nad polityką kryminalną, prowadzonych w latach siedemdziesiątych, oraz z potrzeby znalezienia rozwiązań alternatywnych do osadzania młodocianych przestępców w więzieniu. Ideologicznym podłożem dla Komisji Mediacyjnych było również dążenie do dania społeczności lokalnej możliwości rozstrzygania w sprawach o drobne przestępstwa. Po pilotażowym projekcie w jednym z zarządów miasta, w 1981r., Ministerstwo Spraw Socjalnych ponagliło władze lokalne w całym kraju, ażeby podjęły podobne próby. Do czasu wprowadzenia nowej ustawy, prawna strona regulowana była przez dyrektywy wydane przez Prokuratora Generalnego.

Podczas ostatnich dziesięciu lat szereg zarządów miejskich przeprowadzało eksperymenty z Komisjami Mediacyjnymi, z większym lub mniejszym powodzeniem. Jednakże ostatnio tylko kilka Komisji, tych którym się lepiej powiodło, działało regularnie.

Intencją ustawy z 1991r. było, między innymi, nadanie Komisjom Mediacyjnym bardziej zorganizowanej formy i zapewnienie, że ta alternatywa postępowania sądowego będzie dostępna na terenie całego kraju. Ustawa ta określa podstawę stałego systemu administracyjnego, do którego sprawy mogłyby być kierowane rutynowo. Jednocześnie została usunięta pewna liczba anomalii prawnych występujących w początkowych ustaleniach. Ustawa nadała Komisjom Mediacyjnym bardziej formalny charakter i miejmy nadzieję, że jej rezultatem będzie wzrost liczby kierowanych tam spraw.

Przed wejściem nowego rozporządzenia (Rozporządzenie wydane na mocy Królewskiego Dekretu, w sierpniu 1992 r.) Komisje Mediacyjne nie miały samodzielnej osobowości prawnej, a następstwem pomyślnie przeprowadzonej mediacji było bezwarunkowe odstąpienie od śledztwa o ile w ciągu następnych sześciu miesięcy nie popełniono kolejnych przestępstw. Rozporządzenie uczyniło z mediacji niezależny środek reakcji. Jej pomyślne zakończenie może oznaczać koniec sprawy bez dalszej interwencji Prokuratury. Ponadto, co również istotne, rozporządzenie przyjmuje metodę "disposal", przy zastosowaniu której sprawcy nie zakłada się akt karnych.

Różnorodność

Według rozporządzenia Komisje Mediacyjne powinny przyjmować sprawy dotyczące sporów jakie powstały w wyniku spowodowania straty przez jedną ze stron, szkody lub innego przestępstwa przeciwko osobie trzeciej. Rozporządzenie jednakże nie określa jakie rodzaje przestępstw mogą, lub nie mogą, być przedmiotem mediacji. Oczekuje się, że przy nowej regulacji prawnej pierwotne dyrektywy Prokuratora Generalnego będą utrzymane, ale z ostrożnymi rozszerzeniami.

W praktyce oznacza to, że działanie Komisji może obejmować pewien zakres mniej poważnych przestępstw takich jak: włamanie, kradzież i przestępcze wyrządzenie szkody.

Według rozporządzenia, spory zgłoszone przez same zainteresowane strony lub np. Komitety Ochrony Dzieci, mogą być rozpatrywane przez Komisję Mediacyjną o ile przypadek zostanie uznany za "odpowiedni" przez koordynatora. W praktyce koordynator ma względnie wolną rękę, żeby próbować przyjmować nowe rodzaje spraw. W niektórych przypadkach sprawy o charakterze cywilnym stanowią jedną trzecią prac Komisji.

Młodociani przestępcy

Mediacja jako alternatywa postępowania sądowego jest nastawiona przede wszystkim na rozpatrywanie spraw nieletnich przestępców i wandalów oraz skupia się szczególnie na tych, którzy złamali prawo po raz pierwszy. W przypadku osób, które nie ukończyły jeszcze osiemnastu lat konieczna jest zwykle zgoda rodzica lub opiekuna na prowadzenie mediacji oraz na powstałą w jej rezultacie ugodę. Prokuratura nie może kierować do Komisji Mediacyjnych spraw dotyczących osób, które nie osiągnęły wieku odpowiedzialności karnej (w Norwegii 15 lat). Jednakże rozporządzenie dopuszcza skierowanie sprawy do mediacji przez Komitet Ochrony Dzieci jeśli uzna on, że sytuacja tego wymaga. Takie przypadki będą traktowane jako sprawy "cywilne". Inne oficjalne gremia, jak np. szkoła, mogą, za zgodą stron, skierować sprawę do mediacji.

Mediatorzy niezawodni

Mediatorzy odgrywają decydującą rolę w procesie mediacji. Ich zadaniem jest pomaganie stronom w osiągnięciu porozumienia, ale nie mają prawa określać jego treści. Aby zapobiec zawarciu porozumienia krzywdzącego jedną ze stron, mediator ma prawo odmówić jego zatwierdzenia.

Jedynymi kwalifikacjami jakich wymaga się od mediatora są: motywacja i predyspozycje osobiste. Jednym z podstawowych założeń idei mediacji jest niezawodowy status mediatora i jego przynależność do lokalnej społeczności.

Każdy zarząd miejski powinien wybrać grupę mediatorów, najlepiej wywodzących się z różnych warstw społecznych. Mediatorzy są wyznaczani na okres 4 lat przez komisję składającą się z koordynatora, jednego reprezentanta miejscowej rady oraz jednego reprezentanta policji. Funkcja mediatora jest płatna.

* Komisje Mediacyjne powinny przyjmować sprawy skierowane przez Prokuraturę. Mogą one także przyjmować odpowiednie sprawy zgłoszone przez same strony i przez Komitety Ochrony Dzieci.

* Komisje Mediacyjne zajmują się przede wszystkim sprawami nieletnich, ale mogą przyjmować również sprawy innych kategorii sprawców.

* Mediator doprowadza do spotkania ofiary ze sprawcą. Celem takiego spotkania jest osiągnięcie przez strony konkretnego porozumienia.

* Porozumienie może obejmować zobowiązanie sprawcy do rekompensaty dla ofiary w naturze lub w sensie finansowym.

* Jeśli warunki zawarte w porozumieniu zostaną wypełnione, sprawca uniknie zapisu w rejestrze karnym. W przypadku poważnego naruszenia porozumienia prokuratura może kontynuować prowadzenie postępowania karnego.

Skończone i załatwione...

- * Pomyślna mediacja oznacza, że sprawa jest formalnie i praktycznie rozwiązana. Sprawca zdołał wynagrodzić swój postępek bezpośrednio i w określonym czasie.
- * Komisja Mediacyjna daje lokalnej społeczności możliwość zaangażowania się w rozstrzygnięcie w sprawach mniej poważnych przestępstw poprzez doprowadzenie do spotkania stron i poprzez realizowanie ustaleń będących wynikiem mediacji.
- * Mediacja jest czytelną reakcją, która daje sprawcy możliwość zdania sobie sprawy ze skutków jego postępowania oraz możliwość zapobieżenia następnym przestępstwom.
- * Mediacja jest alternatywą dla tradycyjnego postępowania sądowego. Przypadki mniej poważnych przestępstw mogą być rozwiązywane łatwo i szybko. Komisje Medacyjne odciążają sądy.

Mediatorzy lokalni

- * Mediatorami powinny być osoby należące do lokalnej społeczności.
- * Aby zapobiec porozumieniom nieracjonalnym wymagana jest aprobatą mediatora.
- * Każdy kto pracuje dla Komisji Medacyjnej jest zobowiązany do zachowania tajemnicy.
- * Strony mają prawo korzystać za darmo z usług tłumacza.

Miejskie Komisje Medacyjne

Rozwiązywanie konfliktów zostawmy samym zainteresowanym

Nils Christie chwali ustawę o Miejskich Komisjach Medacyjnych:

Z radością witam nową ustawę mówi profesor kryminologii Nils Christie. Instytut Kryminologii znany jest ze swego krytycznego podejścia, ale tym razem mam powody do przyjęcia postawy aprobującej. To jest dobra socjologia! Uważam to za prawdziwie emocjonujące.

Niezależne Komisje Medacyjne

Christie nie podziela sceptycyzmu innych osób zajmujących się kryminologią odnośnie tego, żeby Komisje Medacyjne trafiły do kodeksu.

W mojej opinii nowa ustawa podkreśla dwojaką naturę Komisji Medacyjnych.

W zamierzeniu mają one być nie tylko alternatywą dla przyjętego postępowania karnego, gdy sprawa skierowana jest przez prokuraturę, ale będą one również przyjmowały sprawy skierowane przez inne osoby i gremia. Komisje Medacyjne muszą okazać swoją niezależność i mieć odwagę pozwolić sobie na to, żeby służyć członkom społeczeństwa.

Niepożądane zachowanie

Nils Christie może być słusznie nazywany ojcem Komisji Medacyjnych w Norwegii.

Jego artykuł w Nordyckim Dzienniku Badań Kryminalnych (Nordisk Tidsskrift for Kriminalvitenskap) w 1977 r. był źródłem inspiracji do stworzenia pierwszej Norweskiej Komisji Medacyjnej w Zarządzie Miasta Lier w 1981 r.

Christie jest uczonym wysoce poważanym zarówno w Norwegii jak i za granicą. Miał on przyjemność ujrzeć swoje idee zrealizowane w praktyce. Na przykład Komisja Mediacyjna w San Francisco została stworzona w oparciu o jego idee.

System rządowy nie może zakładać "prawa własności" konfliktów. Nie zawsze jest także wskazane określanie nielegalnych działań jako przestępstw. Nazwijmy je raczej niepożądanym zachowaniem.

Działanie

Christie podkreśla także konieczność istnienia jasnego podziału między Miejskimi Komisjami Mediacyjnymi, a referującymi je instytucjami.

Musimy unikać robienia z każdego "klienta" - ostrzega. Musimy działać i nie pozwalać sobie na dumanie nad aspektami duchowymi. To musi pozostać domeną psychologa i socjologa. Powinna być pewna ograniczona liczba mediatorów - psychologów, nauczycieli i społeczników.

Przy tym ważne jest, żeby mediacja nie stała się tak formalną alternatywą dla tych zawodów, że stałaby się zawodem z własnego tytułu. O ile to tylko możliwe, problemy powinny być rozwiązywane przez same zainteresowane osoby. W dzisiejszym zindustrializowanym społeczeństwie kontakty osobiste nie wyglądają tak jak dawniej i to jest najbardziej niepokojąca zmiana. Sprawy przybierają zły obrót, kiedy nie zależy nam na nich!. Ale najgorsza jest obojętność, a najbardziej negatywnym aspektem naszego systemu sądowego są wszystkie zgłoszone przestępstwa, co do których nie prowadzi się postępowania.

Skończone i załatwione

Komisje Mediacyjne są szczególnie dobrze dostosowane do ograniczania szkód spowodowanych przez konflikt, a przedyskutowanie sprawy otwiera drogę do rozwiązań bardziej konstruktywnych niż ukaranie przestępcy. Można się skoncentrować na czynie, a nie na jego przyczynach. Entuzjastycznie mówi o tym Christie, i dodaje: Poprzez mediację sprawca może pozostawić za sobą swoją przeszłość i skoncentrować się na przyszłości. Konflikty mogą być naprawdę rozwiązywane, kiedy obie strony zgodnie szukają rozwiązania. Rozwiązania oparte na prawie karnym pozostawiają nierozwiązany konflikt nawet po odbyciu wyroku.

Sądy nie mogą sobie pozwolić na sądzenie w sposób niekonwencjonalny. Komisje Mediacyjne natomiast powinny próbować rozwiązywać konflikty na wiele sposobów.

Wszystkie rodzaje spraw

Christie pisze dalej z entuzjazmem:

W zasadzie nie powinno być ograniczeń co do zakresu stosowania mediacji.

Powinien on być możliwie szeroki i nie widzę powodu, dla którego nie można by stosować mediacji w przypadkach przemocy lub nawet przestępstw seksualnych. A dlaczego nikt nie pomyślał o zniesławieniu? Z pewnością jest to kategoria przestępstw bardzo odpowiednia do mediacji.

Szansę na sukces

Christie zauważa, że dostępnych jest kilka kryteriów mierzenia sukcesu.

Ważne jest, żeby Ministerstwo Sprawiedliwości doceniło próby i błędy oraz pozwalało na lokalne warianty. Mediacja (jako oficjalny system rozwiązywania problemów) jest wyrobem niedokończonym i powinniśmy się z tego cieszyć. Możemy ten artykuł dopasowywać do zmieniającego się społeczeństwa. Najbardziej pozytywna wydaje mi się być możliwość tworzenia własnych, specjalnych rodzajów Komisji Mediacyjnych przez poszczególne zarządy miejskie. Komisje takie odpowiadałyby lokalnym warunkom i potrzebom, jak np. Komisja Sąsiedzka w Kristiansand.

Prokurator Generalny Georg Fredrik Rieber-Mohn

Dobra alternatywa

Moim zdaniem Komisja Mediacyjna jest dobrą i zachęcającą alternatywą dla normalnego postępowania sądowego. Oto niedwuznaczna odpowiedź Rieber-Mohna, którego zapytaliśmy o opinię na temat nowej ustawy wprowadzającej mediację jako alternatywę dla kroków sądowych.

Sprawca może spłacić swój dług bezpośrednio i w konkretnych warunkach dzięki interwencji Komisji Mediacyjnej. Możliwość poznawania i rozwiązywania konfliktów jest oczywista kiedy skupimy uwagę na relacji między sprawcą a ofiarą.

Rieber-Mohn zauważa, że mediacja w tej formie jest właściwie alternatywą dla zasady równości, jakiej zwykle wymaga się od postępowania sądowego.

W określonych granicach obie strony mogą, z pomocą mediacji, pracować nad rozwiązaniem indywidualnym i zarazem wzajemnie akceptowalnym. Nie ma tu nakazanych oddziaływań sądowych tylko konfrontacja i końcowe ustalenia, które mogą przyczynić się do rozwiązania konfliktów egzystencjalnych i emocjonalnych. Antypatia może się zmienić we wzajemne zrozumienie. W dalszej części Prokurator mówi entuzjastycznie: Mogą zostać znalezione rozwiązania, które są dostosowane do zainteresowanych osób i które muszą zostać zaakceptowane przez społeczeństwo i przez nas, którzy pracujemy w dziedzinie prawa karnego.

Przestępstwo dla zysku i przestępcze wyrządzenie szkody

Prokurator Rieber-Mohn podkreśla, że prokuratura będzie musiała być uważna i selektywna przy typowaniu spraw, które są odpowiednie do skierowania do mediacji.

Przestępstwa, które mogą być rozważane jako nadające się do skierowania do mediacji, powinny być takiego samego typu jak te kierowane w czasie okresu próbnego, zanim ustawa weszła w życie: przede wszystkim przestępstwa dokonane dla zysku oraz przestępcze wyrządzenie szkody. Ta nowa forma załatwiania spraw nie powinna być alternatywą dla kary więzienia lecz alternatywą dla młodych sprawców, którzy dostaliby ostrzeżenie, karę grzywny lub z zawieszeniem. Pośrednio, mediacja będzie oczywiście alternatywą wyroków więzienia. Mediacja zakończona sukcesem pomoże w zapobieganiu rozwojowi kariery przestępczej, która prędzej czy później, doprowadziłaby do skazania na karę pozbawienia wolności.

Rieber-Mohn nie jest przeciwny rozszerzeniu wymienionych wcześniej kategorii o inne przestępstwa.

Prokuratura musi pozwolić sobie na trochę odwagi mówi dalej Prokurator Generalny, który dopuszcza także możliwość kierowania do mediacji przestępstw z użyciem przemocy. Przestępstwo musiałoby mieć w takim przypadku swój początek w jakiejś wcześniejszej waśni. Postępowanie takie nie byłoby właściwe w przypadkach przemocy niesprowokowanej. Tam, gdzie w grę wchodzi poważne użycie przemocy lub przestępstwa natury seksualnej, trudno mi przyjąć, że Komisje Mediacyjne są właściwym terenem rozpatrywania spraw. Rieber-Mohn zwraca uwagę, że ostrożne rozszerzanie obszaru stosowania mediacji zależne jest od tego, czy funkcjonowanie tego systemu będzie uważane za zgodne z zamierzeniami.

Wątpliwości?

Ale za pozytywnym skądinąd podejściem Rieber-Mohna czujemy pewną rezerwę. Niższe szczeble prokuratury oraz policja (którzy rekomendują właściwy wyrok sądowi) mają obecnie do wyboru tak wiele różnych metod załatwienia sprawy, że istnieje niebezpieczeństwo zagubienia się w dżungli możliwości wymierzania kary. Jednocześnie podkreśla on, że innowacja Komisji Mediacyjnych, podobnie jak nakazy prac społecznych, zwiększa szanse znalezienia oddziaływania właściwego dla danego sprawcy. To jest zaleta zróżnicowanego systemu oddziaływania. Jednakże z drugiej strony skomplikowana lista możliwości oddziaływania może zwiększyć nierówności w ramach prawa.

Rieber-Mohn z entuzjazmem udziela nam lekcji na temat dostępnych sankcji, od A do Z: kara pozbawienia wolności bezwzględna, pozbawienie wolności z zawieszeniem, odroczenie wydania wyroku, grzywny i prace na cele społeczne.

Pomimo wielu korzyści jakie dają mediacja i prace na cele społeczne, Prokurator Generalny wyraża zaniepokojenie faktem, że szeroki wybór dostępnych sądowi sposobów załatwienia sprawy rozszerzany jest krok po kroku, zamiast dokonania korekty całego zakresu kar.

Sprawca może dostać wyrok z zawieszeniem w dwóch formach: grzywny lub odstąpienia od prowadzenia postępowania karnego z jednej strony, a z drugiej - skierowania do Towarzystwa Opieki nad Dziećmi, a obecnie także do mediacji.

Moim zdaniem - mówi dalej Rieber-Mohn - odstąpienie od prowadzenia postępowania karnego nabrało szerszego znaczenia. Podkreśla on natomiast jak ważne jest uczynienie tego "nowego wynalazku" funkcjonalnym również dla policji i prokuratorów. Łatwym wyjściem jest oparcie się na grzywnie choć mediacja mogłaby przynieść lepsze rezultaty.

Życzenie powodzenia

Prokurator Generalny Rieber-Mohn obawia się, że hierarchia sankcji może być uważana przez ludzi pracujących w dziedzinie prawa karnego za zagmatwaną. Ale nie znaczy to, że jest on w jakimkolwiek sensie oporny wobec zmian w polityce karnej. Oprócz pozytywnego podejścia do mediacji trzeba również wspomnieć jego zainteresowanie rozwojem prac na cele społeczne, które nie ogranicza się do ich prawnych i praktycznych podstaw. Przy wielu okazjach Rieber-Mohn przedstawiał starannie określone strefy dla tej nowej formy oddziaływania, a zatem ma on swój udział w tworzeniu ideologicznego programu prac na cele społeczne.

Nadal wierzę, że prace na cel społeczny są rzeczywistą alternatywą dla więzienia, ale zwróciłbym uwagę na istnienie wielu różnic między mediacją a pracami na cele społeczne. Koncepcja "splacenia swojej winy" jest bardziej odległa w przypadku prac społecznych, gdzie sprawca pracuje na rzecz społeczeństwa, ale niekoniecznie musi spotkać się twarzą w twarz z ofiarą, w którejkolwiek fazie tego procesu. Poprzez mediację sprawca może wynagrodzić straty ofierze przestępstwa - bezpośrednio i na określonych warunkach - w pieniądzu lub w naturze.

Rieber-Mohn chciałby życzyć powodzenia wszystkim zainteresowanym Komisjami Mediacyjnym i zapewnia, że jego biuro nie będzie w żaden sposób przeszkadzać w kierowaniu "uzasadnionych" spraw do Komisji Mediacyjnych.

Norwegia: Konfliktradloven

Ustawa z dnia 15 marca 1991»r. o komunalnych komisjach do spraw mediacji

49

§ 1

Komisje ds. mediacji pośredniczą w sporach, powstałych w wyniku spowodowania przez jedną lub więcej osób straty lub szkody lub innego przestępstwa przeciwko osobie trzeciej.

§ 2

- Każda gmina samorządowa tworzy komisję ds. mediacji.
- Jeżeli okoliczności na to pozwolą, dwie lub więcej gmin może utworzyć wspólną komisję ds. mediacji.
- Koszty funkcjonowania komisji ds. mediacji będą pokrywane przez rząd centralny.

§ 3

- Mediatorzy będą wyznaczani w każdej gminie.
- Mediatorzy będą wyznaczani przez przedstawiciela Rady Gminy, przedstawiciela Policji i Koordynatora Komisji ds. mediacji.
- Szczegółowe zasady organizacji i funkcjonowania komisji ds. mediacji zostaną uregulowane odrębnymi przepisami.

§ 4

- Funkcja mediatora jest bezpłatna.
- Mediatorami mogą zostać osoby, które ukończyły 25 rok życia, mają prawo wyborcze w wyborach samorządowych.
- Nie mogą zostać wybrane na mediatorów osoby, które zostały skazane w ciągu ostatnich 5 lat na karę pozbawienia wolności w zawieszeniu, oraz osoby zwolnione z zakładu karnego, bezwarunkowo lub warunkowo w ciągu ostatnich 10 lat.

§ 5

- Postępowanie mediacyjne (mediacja) w komisjach ds. mediacji może mieć miejsce tylko za obopólną zgodą stron.
- Obie strony powinny być zgodne co do istoty sporu.

§ 6

- Postępowanie mediacyjne przeprowadza się w gminie właściwej dla miejsca zamieszkania sprawcy.

§ 7

- Obie strony powinny się spotkać osobiście.
- Jeżeli stroną pokrzywdzoną jest organizacja, może ona być reprezentowana przez jej członka.
- Strony nie mogą kontaktować się ze sobą za pośrednictwem adwokatów.
- Komisja ds. mediacji może zezwolić stronom, aby korzystały z pomocy osoby dorosłej nie będącej prawnikiem.

§ 8

- Każda indywidualna sprawa w komisji ds. mediacji prowadzona jest przez jednego mediatora.
- Każde porozumienie osiągnięte przez strony wymaga akceptacji mediatora.

§ 9

- Komisje ds. mediacji działają w oparciu o przepisy prawa administracyjnego.
- Odmowa przyjęcia sprawy przez komisję lub odmowa akceptacji zawartego przez strony porozumienia wymaga uzasadnienia, zgodnie z §24 i 25 prawa administracyjnego.

§ 10

- Na podstawie § 13 - 13e prawa administracyjnego dane dotyczące nazwiska, miejsca i daty urodzenia, numeru identyfikacyjnego, narodowości, stanu cywilnego, zawodu, miejsca zamieszkania i miejsca zatrudnienia podlegają tajemnicy.
- Naruszenie obowiązku zachowania tajemnicy, o którym stanowi ustęp poprzedzający, podlega karze na podstawie § 121 kodeksu karnego.

§ 11

- Jeżeli, zgodnie z § 71a kodeksu postępowania karnego prokurator przekaze sprawę do mediacji, komisja powinna wszcząć postępowanie mediacyjne niezwłocznie.

§ 12

- Jeżeli jedna ze stron nie ukończyła lat 18, zgodę na przekazanie sprawy do komisji ds. mediacji muszą wyrazić rodzice lub opiekunowie.
- O postępowaniu mediacyjnym zawiadamia się rodziców lub opiekunów, którzy mają prawo być obecni podczas jego przebiegu.
- Jeżeli rodzice nie chcą lub nie mogą być obecni w posiedzeniu mediacyjnym, komisja ustanawia małoletniemu opiekuna, zgodnie z § 16 kodeksu opiekuńczego.

§ 13

- Porozumienie zawarte przez strony powinno mieć formę pisemną.
- Jeżeli porozumienie przewiduje wypłacenie pokrzywdzonemu kwoty pieniężnej, wysokość tej kwoty oraz termin jej wypłacenia powinny być określone w zawartym porozumieniu. Ponadto w zawartym porozumieniu powinien istnieć zapis, czy jest ono ostatecznym załatwieniem sporu pomiędzy stronami.
- Jeżeli jedną ze stron jest osoba małoletnia, porozumienie musi być zaaprobowane przez rodziców lub opiekuna.

§ 14

- Porozumienie nie może zostać zaakceptowane przez mediatora, jeżeli nastąpiło z wyraźnym pokrzywdzeniem jednej ze stron lub nie może być zaakceptowane z innych względów. - Mediację uważa się za zakończoną w momencie pisemnego zaakceptowania przez mediatora zawartego przez strony porozumienia.
- Każda ze stron może wycofać się z zawartego porozumienia, informując o tym komisję ds. mediacji, w ciągu tygodnia od dnia zaakceptowania porozumienia przez mediatora. Od porozumienia strona nie może odstąpić, jeżeli jego warunki zostały spełnione.
- Mediator ma obowiązek poinformowania stron o przysługującym im prawie do odstąpienia od porozumienia.

§ 15

- Po zakończeniu mediacji, komisja przesyła akta sprawy prokuratorowi, informując go, że porozumienie zostało zawarte i zaakceptowane.
- Jeżeli sprawca narusza warunki porozumienia, komisja zawiadamia o tym prokuratora.
- Jeżeli warunki porozumienia zostaną spełnione, komisja zawiadamia o tym prokuratora.

§ 16

- Jeżeli mediacja jest zakończona i zaakceptowana, prokurator może wznowić postępowanie jedynie w przypadku poważnego naruszenia warunków porozumienia.

§ 17

Decyzja o przekazaniu sprawy o przestępstwo do komisji ds. mediacji nie podlega wpisowi do rejestru skazanych.

Tłumaczenie:
dr Anna Walczak-Żochowska
Uniwersytet Warszawski